

Kertomuksia luonnosta ja liikkeestä

Pohdimme esityksessä vuorovaikutuksen aikaa ja tilaa tarkastelemalla, miten arkiset kertomukset rakentuvat osaksi luonnossa tapahtuvaa, usein jonkinlaista liikkumista vaativaa toimintaa. Videoaineistossamme osallistujat ovat esimerkiksi poimimassa marjoja tai sieniä, patikoimassa tai retkiluistelemassa. Aineisto on englannin- tai suomenkielistä, ja sitä on yhteensä noin 95 tuntia.

Esimerkki 1 havainnollistaa aineistossamme esiintyvien kertomusten peruspiirteitä. Esimerkissä kahden lapsiperheen seurue kävelee kohti metsässä olevaa nuotiopaikkaa aikomuksenaan viettää siellä aikaa makkaraa paistaen ja eväitä syöden. Kertomus saa alkunsa osallistujien suuntautumisesta senhetkiseen ympäristöönsä: varsinaista kerrontajaksoa edeltää Anna-Kaisan huomiointivuoro, joka koskee osallistujien äskettäistä ja osin edelleen meneillään olevaa aistihavaintoa (r. 1; ks. esim. Auer ym. 2024; Keisanen 2012).

Esimerkki 1. 32 HANS Makkaranpaistoretki

01 ANN: no joo. tosiaan on kyllä mustikoita ja puolukoita.=
02 MER: =nii.
03 ANN: .h tekis >mieli että-< (.) pysähtäämpä t(h)ähän tä[mmönen]
04 MER: [nii]
05 ANN: pikkuh .hh hheh hh. hh .hh
06 (1.3)
07 MER: mehän käytiin silloin yks, (1.4)
08 oliko kaks, (0.8) totah, (0.6) vuotta sitten
09 mehän käytiin täällä mustikassa.
10 (1.3) ((lapsi puhelee taustalla))
11 ANN: mut silloin oli just et siitä oli varmaan kerätty joh,
12 (0.5) .hh et >joko oli just sillee että joku marja
13 jossakin ja toinen toisessa [paikkaa siis että,]<
14 MER: [↓ni↑i:]
15 ANN: se oli aivan hullun hija:sta.
16 .h ku käytiin just sen makkaranpaistopaikan siinä lähe[llä.]
17 MER: [niin.]
18 (0.8)

Aiemmassa tutkimuksessa on osoitettu, että vuorovaikutuksessa tuotetut kertomukset voivat koostua vaikkapa vain yhdestä lyhyestä kertojan vuorosta tai muodostua useista kertojan moniosaisista ja vastaanottajan kerrontaa kirvoittavista vuoroista (ks. Sacks 1992; Routarinne 1997; ks. myös Bamberg & Georgakopoulou 2008), jotka tyypillisesti käsittelevät jotain mennyttä tapahtumaa (ks. Ochs & Capps 2002). Esimerkin 1 varsinaisessa kerrontajaksossa Mervi muistelee aiempaa marjanpoimintareissua samaan paikkaan, jossa he nyt ovat (r. 7–9). Viittauksilla menneeseen aikaan (*silloin yks, oliko kaks, vuotta sitten*, r. 7–8), nykyiseen paikkaan (*täällä*, r. 9), ainakin osaan läsnä olevista osallistujista (*mehän*, r. 7, 9) sekä aiempaan toimintaan (*käytiin mustikassa*, r. 9) Mervi osoittaa menneen tapahtuman liittyvän olennaisesti nykyhetkeen ja osallistujien

tämänhetkiseen vuorovaikutustilaan. Anna-Kaisa jatkaa Mervin kertomusta tuomalla esiin uuden näkökulman (r. 11), jonka mukaan marjoja ei aiemmalla kerralla ollut juurikaan poimittavaksi. Näin osallistujat neuvottelevat ja luovat yhteistä ymmärrystä marjanpoiminnasta toimintana, jossa kilpaillaan muiden marjastajien kanssa hyvistä marjapaikoista (*siitä oli varmaan kerätty jo*, r. 11) ja millaisia seurauksia kilpailulla voi olla (*se oli aivan hullun hijasta*, r. 15). Sen jälkeen Anna-Kaisa vielä tarkentaa viittaavansa alueeseen *just sen makkaranpaistopaikan siinä lähellä* (r. 16) siten yhtäältä kiinnittäen menneen tapahtuman tiettyyn, tässä hetkessä merkitykselliseen paikkaan ja toisaalta palauttaen osallistujien huomion meneillään olevaan ja suunniteltuun toimintaan. Näin kertomus asettuu osaksi osallistujien luontoon liittyvää toimintaa ja menneet, mahdollisesti yhteiset kokemukset osaksi nykyhetkeä.

Lähteet

Auer, P., Laner, B., Pfeiffer, M., & Botsch, K. 2024. Noticing and assessing nature: A multimodal investigation of the format “perception imperative + exclamative” based on mobile eye-tracking data. Teoksessa M. Selting & D. Barth-Weingarten (toim.), *New Perspectives in Interactional Linguistic Research*, 245–275. John Benjamins.

Bamberg, M. & Georgakopoulou, A. 2008. Small stories as a new perspective in narrative and identity analysis. *Text & Talk* 28(3), 377–396.

Keisanen, T. 2012. “Uh-oh, we were going there”: Environmentally occasioned noticings of trouble in in-car interaction. *Semiotica*, 191, 197–222.

Ochs, E. & Capps, L. 2002. *Living Narrative: Creating Lives in Everyday Storytelling*. Harvard University Press.

Routarinne, S. 1997. Kertomuksen rakentaminen. Teoksessa L. Tainio (toim.), *Keskustelunanalyysin perusteet*, 138–155. Vastapaino.

Sacks, H. 1992. *Lectures on Conversation*. Blackwell.